

Yalandan şeytan bile utanır

قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ۚ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ

“İblis dedi ki: Senin izzetine yemin ederim ki, onların hepsini mutlaka azdıracam. Ancak içlerinden ihlâsa erdirilmiş kulların müstesna.”

(Sâd, 38/82-83)

İmam Fahreddin er-Râzî bu ayetlerin tefsirinde çok ince bir nüktayı yakalar ve der ki;

İblis'in bu istisnadan muradının, sözünde (yemininde) bir yalan meydana gelmemesi olduğu; çünkü eğer böyle bir istisna yapmayıp, herkesi azdıracığını iddia etmiş olsaydı, o zaman Allah'ın sâlih kullarını yoldan çıkarmaktan âciz kaldığında yalanının ortaya çıkacağı söylenmiştir. Buna göre İblis adetâ, “Bu yeminimde yalan olmasın diye, işte bu istisnayı yaptım” demek istemiştir, işte bu noktada şöyle denilebilir: Yalan, İblis'in bile ar duyduğu bir şeydir. Dolayısıyla bir müslümanın yalana yeltenmesi nasıl uygun düşebilir.

Mefâtîhu'l-Gayb / Tefsîr-i Kebîr

İblis bile sözünde yalana düşmek istemiyor

İblis, herkesi azdıracığını mutlak şekilde söylemiyor. Çünkü biliyor ki Allah'ın **muhlis / muhlas kulları** vardır ve onlara gücü yetmeyecektir. Eğer hiçbir istisna yapmadan “hepsini azdıracam” deseydi, başaramadığı zaman sözü fiilen boşa çıkacak, iddiası yalanlanmış olacaktı.

Bu da çok ibretli bir nüktayı gösteriyor: **Yalan öyle çirkin bir şeydir ki, İblis bile sözünü ona bulaştırmamak için istisna koyuyor.** Şeytanın bile kaçındığı bir sığata müminin yaklaşması elbette çok daha büyük bir çirkinlik olur.

Mümin, bırakın bile bile yalan söylemeyi, sözünün yanlış çıkmaması için bile titiz davranmalıdır. Doğruluk imanın nişanesidir; yalan ise şeytanın tabiatıdır. Hatta şeytan bile sözünün yalan çıkmaması için bundan sakınmıştır. Müminin şeytanın bile kaçındığı bir sığata yönelmesi ne kadar çirkindir?

Şeytanın bile ar duyduğu bir çirkinliği, iman taşıdığını söyleyen bir insanın rahatça işlemesi

gerçekten utanç verici bir hâl değil midir?

İnsan neden yalan söyler? Çünkü hakikatin ağırlığını taşıyacak kadar güçlü değildir. Nefsini korumak, kusurunu gizlemek, küçük bir menfaat elde etmek veya geçici bir korkudan kurtulmak ister. Yalan çoğu zaman büyük planların değil, küçük hesapların ürünüdür. İnsan doğruluğun izzetini bırakır, menfaatin ucuz kapısına gider. Bir anlık çıkar için karakterini satmaya razı olur.

Daha ibretli olan şudur: Şeytan bile sözünün açıkça yalan çıkmaması için hesap yaparken, insanın küçük korkular ve basit menfaatler uğruna yalana sarılması gerçekten düşündürücüdür. Hakikat karşısında dimdik durması gereken bir insanın, geçici bir menfaat için doğruluğu terk etmesi büyük bir düşüştür.

Doğru söz insanı yükseltir, yalan ise küçültür. Çünkü doğruluk insanın vakarını korur; yalan ise insanı kendi gözünde bile değersiz hâle getirir. Bu yüzden yalan sadece bir söz hatası değildir; çoğu zaman **nefsin izzeti bırakıp zilleti tercih etmesidir.**